

УДК 657.411

Коваль Л.В. , ст. викладач

Вінницький національний аграрний університет

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ ЯК ВНУТРІШНІЙ СТРАХОВИЙ ФОНД ПІДПРИЄМСТВА: ФОРМУВАННЯ ТА ОБЛІК

В статті розглянуто порядок формування та обліку резервного капіталу підприємства, як його внутрішнього страхового фонду.

Ключові слова: резервний капітал, внутрішній страховий фонд, облік

Koval L.

CAPITAL RESERVE AS INTERNAL INSURANCE FUND OF ENTERPRISE: FORMING AND ACCOUNT

В статті розглянуто The order of forming and account of capital reserve of enterprise is considered in the article, as him internal insurance fund.

Ключові слова: capital reserve, internal insurance fund, account

Коваль Л.В.

РЕЗЕРВНЫЙ КАПИТАЛ КАК ВНУТРЕННИЙ СТРАХОВОЙ ФОНД ПРЕДПРИЯТИЯ: ФОРМИРОВАНИЕ И УЧЕТ

В статье рассмотрен порядок формирования и учета резервного капитала предприятия, как его внутреннего страхового фонда.

Ключевые слова: резервный капитал, внутренний страховой фонд, учет

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В разі настання страхового випадку не всі витрати підприємства покриваються за рахунок страхового відшкодування. Існує також частина витрат що не покриваються страховим відшкодуванням. За таких умов суб'єкт господарювання повинен якнайшвидше знайти можливості відновлення своїх активів та нормального функціонування використовуючи внутрішнє страхування. Для таких потреб на підприємстві необхідно створювати внутрішній страховий фонд в межах резервного капіталу.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано

вирішення. Питання формування та обліку резервного капіталу підприємства посідає значне місце в працях таких науковців як: Н.М. Воськало, В.І. Воськало, О.П. Левченко, Необхідно зазначити, що думки щодо формування та обліку резервного капіталу підприємства зазначених науковців відмінні між собою, що й підтверджує актуальність теми дослідження.

Цілі статті. Обґрунтувати необхідність створення внутрішнього страхового фонду підприємства в межах його резервного капіталу, розглянути порядок його формування, зберігання, використання та особливості відображення в обліку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. На законодавчому рівні обов'язковість створення резервного капіталу передбачена лише для акціонерних товариств, які відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» зобов'язані формувати резервний капітал у розмірі не менше ніж 15 відсотків статутного капіталу, якщо інше не визначено статутом товариства та для господарських товариств, які відповідно до Господарського кодексу України та Закону України «Про господарські товариства» створюють резервний (страховий) фонд у розмірі, встановленому установчими документами, але не менш як 25 відсотків статутного фонду, а також інші фонди, передбачені законодавством України або установчими документами товариства [1].

Проте, як свідчить практика переважна більшість суб'єктів господарювання інших форм власності створює та поповнює резервний капітал, прописуючи це в установчих документах. В зв'язку з цим необхідно на законодавчому рівні для підприємств усіх форм власності затвердити обов'язковість створення резервного капіталу, оскільки він слугує фактором їх стабільності.

Резервний капітал фактично є запасним фінансовим джерелом, що створюється як гарантія безперебійної роботи товариства і дотримання інтересів третіх осіб. Чим більший резервний капітал, тим більшу можливість маневру одержує керівництво підприємства при подоланні збитків [3].

Для відображення в обліку резервного капіталу підприємства призначений рахунок 43 «Резервний капітал». Інструкцією по застосуванню Плану рахунків передбачено ведення аналітичного обліку резервного капіталу за його видами а також за напрямками використання.

Резервний капітал підприємства є його внутрішнім страховим фондом, що дозволяє вчасно активувати необхідну його частину та забезпечити стабільну діяльність підприємства. В зв'язку з цим доцільно поділяти субрахунки для обліку резервного капіталу за видами діяльності: 431 «Резервний капітал операційної діяльності» 432 «Резервний капітал фінансової діяльності» та 433 «Резервний капітал інвестиційної діяльності». Виділення окремих субрахунків по видах діяльності на нашу думку, є доцільним, оскільки такий капітал передбачено на внутрішні цілі підприємства, що мають на меті забезпечення його стабільного розвитку шляхом самострахування та забезпечить дотримання принципу обачності. Внутрішній страховий резерв підприємства доцільно поповнювати щорічно не менше законодавчо встановленого рівня (5% чистого прибутку підприємства після сплати податку на прибуток) до досягнення суми кошторису витрат підприємства на поточний рік.

У балансі підприємства інформація про розмір резервного капіталу для користувачів має велике значення, туючи що являється показником фінансової міцності підприємства.

Проте, на сьогодні формування резервного капіталу підприємства має більш теоретичний характер ніж практичний, що є методологічною проблемою бухгалтерського обліку резервного капіталу. Тому необхідно теоретичну частину формування резервного капіталу підтверджувати практичними діями. Навіть за умови реального а не фіктивного формування резервного капіталу сума грошових коштів, що його забезпечує, вивільнена з обороту та не приносить економічних вигід. В зв'язку з цим слід розміщати резервний капітал підприємства на окремому депозитному рахунку на договірних основах (з можливістю дострокового отримання депозитного вкладу), шляхом перерахування належної суми з кредиту рахунку 311 на дебет рахунку 313 (поточний депозитний вклад) або дебет рахунку 18 (довгостроковий депозит), який має бути недоторканим до моменту настання певної події з метою подолання наслідків якої створювався капітал. В такому випадку резервний капітал буде не тільки фактично зарезервованим, але й зможе приносити додаткові надходження на підприємство у вигляді відсотків за депозитом. При цьому поповнення резервного капіталу за рахунок прибутку підприємства відображається за дебетом рахунку 443 «Прибуток, використаний у звітному періоді» та кредитом 43 «Резервний капітал».

Відповідну кореспонденцію рахунків щодо відображення в обліку формування та використання резервного капіталу наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Формування та використання резервного капіталу підприємства

№ з/п	Типові господарські операції	Кореспонденція	
		Дт	Кт
1	Поповнено резервний капітал за рахунок прибутку	443	43*
2	Зараховані кошти резервного капіталу на депозитний рахунок (на договірній основі)	313, 18	311
3	Списано прибуток, використаний у звітному періоді	441	443
4	В разі настання надзвичайної події (страхового випадку) отримано кошти з депозитного рахунку на покриття отриманих збитків (втрат)	311	313,18
5	За рахунок резервного капіталу списані непокриті збитки	43*	442

* Зазначити необхідний субрахунок, відповідно до виду діяльності

Висновки. Діяльність вітчизняних підприємств, що здійснюється в умовах ринку, вимагає постійного вдосконалення системи бухгалтерського обліку та її організації.

В результаті дослідження ми дійшли висновку про доцільність використання не тільки зовнішнього страхування (укладання договорів страхування), а й застосування внутрішнього страхування підприємства шляхом створення внутрішнього страхового фонду підприємства в межах резервного капіталу. За таких обставин підприємство матиме більш повний захист та зможе швидко відновити свої виробничі потужності та покрити отримані збитки. Проте на сьогодні формування резервного капіталу не є обов'язковим. Тому для забезпечення стабільності виробництва в подальшому та для забезпечення здійснення попереджувальних заходів необхідно на законодавчому рівні закріпити положення щодо формування та поповнення резервного капіталу підприємства з метою його внутрішнього страхування. Проте на підприємствах, в установчих документах яких та в наказі про облікову політику зазначена

інформація про створення та поповнення резервного капіталу шляхом відрахування певного відсотку з прибутку. Формування такого капіталу носить скоріш за все теоретичний характер. В зв'язку з цим в роботі обґрунтовано доцільність перерахування коштів резервного капіталу на окремий депозитний рахунок до настання страхового випадку або іншої непередбачуваної події.

1. Воськало Н.М. Проблеми формування та використання резервного капіталу / Н.М. Воськало, В.І. Воськало: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http : // www.nbu.gov.ua / portal/ natural/ Vnulp/ Menegment/2009_647/52.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Management/2009_647/52.pdf)
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. № 291: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
3. Левченко О.П. Вплив структури власного капіталу при формуванні облікової політики в частині обліку власного капіталу акціонерного підприємства / О.П.Левченко : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znptdau/2012_2_6/18-6-10.pdf
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 № 1591 : [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua / laws/show/z1557-11](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11)
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо складання розпорядчого документа про облікову політику підприємства: Міністерство аграрної політики України наказ від 17.12.07 № 921: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua>
6. Фінансовий облік: Підручник / [Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Мельник Р. О. та ін.]. – Тернопіль: АСТОН, 2010. – 515 с.
7. Цюцяк І.Л. Економіко-правовий аспект обліку резервного капіталу в системі управління / І.Л.Цюцяк // Облік і фінанси АПК . – 2011. – №3. – С.83-88.